

Samen Verder
door samen werken

Tussenrapportage Samen Verder

Juni 2016

Mr. Julia den Hartogh

Drs. Vivian den Hartogh

Inhoud

Inleiding	3
Achtergrond	4
Stand van zaken	5
Opbrengst regionale bijeenkomsten	6
Wensen met betrekking tot de communicatie	6
Wensen met betrekking tot werkprocessen.....	7
Wensen met betrekking tot de rolverdeling en rolverheldering in de bredere keten	8
Opbrengst werkgroepen	9
Uitgangspunten voor de communicatie	9
Uitgangspunten voor de werkprocessen	10
Uitgangspunten voor de rolverdeling en rolverheldering	10
Werkgroep pilots	12
Inrichten pilot.....	13
De route naar het opstellen van een samenwerkingsconvenant	16
Tot slot, highlights vanuit de regionale bijeenkomsten en werkgroepen	17

Inleiding

Voor u ligt de tussenrapportage in het kader van het project 'Samen Verder'. In deze rapportage is beschreven waar wij nu staan. Welke stappen ondernomen zijn en wat er is opgehaald uit de bijeenkomsten en de werkgroepen.

De rapportage eindigt met de route die wordt belopen om een raamwerkovereenkomst / samenwerkingsconvenant op te stellen. De input voor dit landelijke convenant zal in de pilots opgehaald worden. Juni 2017 wordt het project afgesloten.

Achtergrond

Sinds enkele jaren is er een duidelijke stijgende lijn zichtbaar in het aantal opgelegde maatregelen beschermingsbewind. In 2014 is er onderzoek (Den Hartogh - Stimulansz) verricht naar de aantallen en daarmee samenhangende kosten voor gemeenten. Daaruit bleek dat sinds 2010 het aantal maatregelen beschermingsbewind met 66% is toegenomen. Hieruit bleek ook dat een groot deel van de onderbewindgestelden reeds bekend was bij gemeenten, of via de uitvoering van armoedebelief of via contacten met de gemeentelijke schuldhulpverlening.

Uit het onderzoek van Bureau Bartels (2015) blijkt ook dat de aantallen fors zijn toegenomen. Bureau Bartels geeft meer inzicht in de persoon van de onderbewindgestelden. Uit dit onderzoek blijkt dat de meeste onderbewindgestelden in ieder geval niet, zonder financiële hulpverlening, in staat zijn om financieel zelfredzaam te worden. De conclusie van dit bureau is dat het grootste deel van de onderbewindgestelden terecht deze maatregel opgelegd heeft gekregen.

Vanuit gemeenten worden ook signalen gegeven dat de kosten die zij betalen voor beschermingsbewind vanuit de bijzondere bijstand, hoog oplopen. Dit is voor gemeenten geen prettige ontwikkeling, omdat geld dat aan beschermingsbewind wordt besteed, niet geïnvesteerd kan worden in andere vormen van armoedebestrijding. Daarnaast frustreert het gemeenten dat zij nauwelijks grip hebben op de instroom. Zij worden geconfronteerd met een gerechtelijke uitspraak die het verzoek tot bijzondere bijstand voor de kosten van beschermingsbewind legitimeert, indien er geen draagkracht is bij de onderbewindgestelde.

De toename van en het aantal maatregelen beschermingsbewind en de kosten voor gemeenten leiden in de praktijk tot frictie. Zo zijn er gemeenten die beleidsregels hebben opgesteld waarin bijzondere bijstand voor beschermingsbewind geheel wordt uitgesloten omdat gemeenten budgetbeheer als voorliggende voorziening aanbieden. Of beleidsregels waarbij beschermingsbewind in het kader van schulden niet in aanmerking kan komen voor een vergoeding, omdat de gemeenten schuldhulpverlening als voorliggende voorziening aanbieden. Dit soort ontwikkelingen zijn onwenselijk, -laat staan dat zij een juridische toets kunnen doorstaan-, maar leiden in plaats van samenwerking eerder tot verharding en tegenwerking.

Maar er zijn ook gemeenten en beschermingsbewindvoerders die elkaar opzoeken, samenwerkingsafspraken hebben gemaakt en in gezamenlijkheid zoeken naar een oplossing voor het kostenprobleem. Het gaat hier dan om het maken van afspraken over instroom, doorstroom en uitstroom. Maar ook afspraken over bereikbaarheid, kwaliteit en hoe complementair werken binnen de samenwerking wordt vormgegeven.

Deze ontwikkeling is zeer positief. Bij deze samenwerkingsvormen ziet men dat de cliënt centraal staat. In gezamenlijkheid wordt gezocht naar het best passende ondersteuningsaanbod voor deze cliënten.

Om landelijk de samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders een impuls te geven heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Branchevereniging voor Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders (BPBI) een subsidie verstrekt. Met deze subsidie is het project 'Samen Verder' opgestart, dat tot doel heeft de samenwerking tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerder te bevorderen en intensiveren. Het project zal juni 2017 afgerond worden.

Stand van zaken

In juli 2015 is het project 'Samen Verder' van start gegaan. Bij de afsluiting van het project zal BPBI een landelijk model convenant ter beschikking stellen dat door gemeenten en beschermingsbewindvoerders in samenspraak met elkaar lokaal ingekleurd kan worden. Door het convenant te gebruiken wordt de samenwerking bevorderd en geïntensiveerd.

Om dit eindproduct te kunnen opleveren is het project in een aantal fasen opgedeeld. De eerste fase bestond uit het organiseren van vijf regionale bijeenkomsten met als doel input op te halen voor het vervolg van het project. Hiervoor was letterlijke iedereen uitgenodigd, beschermingsbewindvoerders (BPBI-lid, NBPB-lid of 'vrij gevestigd'), beleidsmakers van de gemeente (denk aan armoedebelid, schuldhelpverlening, participatie) vertegenwoordigers van de rechtspraak, Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) leden en overige geïnteresseerden.

In het najaar hebben deze vijf bijeenkomsten plaatsgevonden. De start vond plaats in Rotterdam (29 oktober) en afgesloten werd in Assen (19 november 2015). Het bereik van de bijeenkomsten was groot. Er hebben zich ruim 300 geïnteresseerden gemeld. Tijdens de bijeenkomsten werden deelnemers geprikkeld met presentaties verzorgd door vertegenwoordiging van de rechtspraak, gemeenten en beschermingsbewindvoerders. Ieder liet hiermee zijn of haar eigen invalshoek op de beschreven problematiek zien en deed een aanzet tot de oplossing, waarna de deelnemers gezamenlijk aan de slag gingen met het uitwerken van de haalbaarheid van de geboden oplossingen.

De bijeenkomsten dienden daarnaast om ruimte te geven aan wat er goed gaat. Er werden goede voorbeelden met elkaar gedeeld en tips uitgewisseld voor het opzetten en onderhouden van samenwerking. De bijeenkomsten boden ook ruimte aan het benoemen van verbeterpunten voor samenwerking. Gezamenlijk is gezocht naar welke onderwerpen uitgewerkt **moeten** worden in de op te starten pilots. Het gaat om onderwerpen die essentieel blijken te zijn om tot samenwerking te komen.

De deelnemers konden laten weten welke rol zij in het project wilden spelen. Zo konden zij zich opgeven voor de werkgroepen en/of de pilots.

De tweede fase bestond uit het inhoudelijk doorpakken op de, in de regionale bijeenkomsten opgehaalde, input door middel van werkgroepen. Op 19 februari 2016 is in werkgroepvorm met een select aantal deelnemers vanuit gemeenten en beschermingsbewindvoerderskantoren besproken wat er noodzakelijk is om in de pilots uit te werken. Doel is om met deze bouwstenen, opgehaald in de werkgroepen, landelijk pilots in te richten. Binnen deze pilots wordt vorm gegeven aan het samenwerkingsconvenant. Dit convenant wordt direct in de pilots getest. Hiermee worden niet alleen de eventuele 'kinderziekten' uit het convenant gehaald, het landelijk convenant kan daarmee ook rekenen op draagkracht en is daadwerkelijk uitvoerbaar in de praktijk.

Fase drie bestaat uit het inrichten van de pilots (voorjaar 2016 tot voorjaar 2017). Binnen de pilots worden samenwerkingsafspraken gemaakt en getest. BPBI zal de gemaakte samenwerkingsafspraken ophalen en vervatten in een raamovereenkomst / landelijk samenwerkingsconvenant (oplevering zomer 2017).

Opbrengst regionale bijeenkomsten

De belangrijkste punten die opgehaald zijn uit de regionale bijeenkomsten laten zich als volgt samenvatten in onderstaande thema's, waarbij per onderwerp in het kader de belangrijkste punten zijn aangegeven. Deze punten zijn wederom verder uitgewerkt in de werkgroepen.

Wensen met betrekking tot de communicatie

Klant en zijn/haar ondersteuningsbehoefte staat centraal

Er worden lokale en regionale overlegstructuren ingericht

Er zijn korte lijnen doordat wordt gewerkt met vaste, goed bereikbare contactpersonen die beslissingsbevoegd zijn

Uit de regionale bijeenkomsten bleek dat betreffende communicatie;

Allen graag de klant centraal willen stellen. Maar dit in de praktijk niet altijd lukt omdat binnen de communicatie zij worstelen met hun diverse werkprocessen, diffuse taakafbakening, verantwoordelijkheden, tijd en middelen.

De communicatie onderling wordt overschaduwd door de discussie over de noodzakelijkheid van beschermingsbewind¹. Men wil aan beide zijden dit opheffen door een beter beeld te krijgen van de cliënt en zijn behoeften en de mogelijkheden van aanverwante middelen. Men wil allen weten wat het meest passend is voor de cliënt, maar daarvoor zullen zij de cliënt eerst beter moeten leren kennen.

Men behoefte heeft aan lokale en regionale overlegstructuren. Waarbij de expliciete behoefte is uitgesproken dat deze structuren meer bieden dan alleen 'het informeren van elkaar'. Hierbij kan het ondersteunend zijn dat er wordt gewerkt met vaste contactpersonen bij zowel gemeenten als beschermingsbewindvoerders die op casusniveau direct kunnen overleggen. Dit draagt ook bij aan de wens tot verbeterde bereikbaarheid.

---

¹ Men wil de inzet van beschermingsbewind scherper kunnen legitimeren door de opbrengsten van bewind inzichtelijk te maken. Zowel gemeenten als beschermingsbewindvoerders hebben behoefte aan een kosten baten analyse; wat levert beschermingsbewind op? Wat kost het en bespaart het aan maatschappelijke kosten? Daarmee wordt resultaat zichtbaar gemaakt.

Daarnaast maken de deelnemers van de regionale bijeenkomsten zich sterk voor een andere financieringsystematiek. Er wordt dan gedacht aan een landelijke financieringsstroom via bijvoorbeeld de Raad voor Rechtsbijstand conform het model 'advocatuur'. Zo kan de werkwijze zoals deze nu lokaal wordt gevolgd (heeft de cliënt draagkracht dan betaalt de cliënt zelf voor de beschermingsmaatregel, heeft de cliënt geen draagkracht dan krijgt de cliënt een toevoeging) landelijk wordt ingevuld.

Wensen met betrekking tot werkprocessen

Integraal werken in de gehele keten

Complementair werken, met name bij schuldenproblematiek

Rolverheldering; wanneer wordt een dossier overgedragen en welke rol behoudt eenieder

Meer standaardisatie, uniformering en digitalisering

Uit de regionale bijeenkomsten bleek dat betreffende de werkprocessen (denk aan aanvragen voor bijzondere bijstand of schuldhulpverlening) er winst kan worden geboekt door:

- Complementair te werken.
  - Voorbeelden die werden genoemd:
    - Draagkrachtmetingen kunnen door zowel gemeenten als beschermingsbewindvoerders worden verricht.
    - Het verrichten van een verkorte (schriftelijke) intake bij een schuldhulpverleningsaanvraag door de beschermingsbewindvoerder
    - Afspraken te maken over de rol van beschermingsbewind binnen stabilisatie in het kader van schuldhulpverlening
    - Afspraken te maken over de inzet van gemeenten / beschermingsbewindvoerders betreffende het financieel redzaam maken van een cliënt
    - Afspraken te maken over de rol van de gemeenten in het kader van nazorg na het opheffen van beschermingsbewind.
- Samen te werken bij de aanmelding schuldhulpverlening. Hierbij is het van belang om helder te zijn over elkaars rol. Maar ook elkaar te respecteren en in te zetten als integrale partners. Doel is om elkaar aan te vullen i.p.v. het proces te vertragen.
- Meer gestandaardiseerd te werken.
- Wijze van het ontvangen en verwerken van aanvragen uniformeren.
- Het digitaliseren van stukken.
- Het voorkomen van dubbelingen
- Discrepancie tussen (wettelijke) regels en beoogde oplossing opheffen

De deelnemers voelen behoefte om meer complementair te werken. Dit begint met inzicht in elkaars werkzaamheden. En vandaaruit gezamenlijk vastleggen waar complementair gewerkt kan worden en wanneer het moment van overdracht is (omdat de werkzaamheden of de casus niet meer passen binnen de taak- en rolverdeling van de samenwerkingspartner).

Daarnaast is de uitdrukkelijke wens uitgesproken om integraal te werken. Niet alleen gemeenten en beschermingsbewindvoerders, maar ook de gehele keten binnen het sociale domein. Bij een integrale samenwerking is de rolverdeling essentieel; afspraken binnen de lokale context en het betrekken van ketenpartners binnen het proces waar beschermingsbewind en schuldhulpverlening elkaar raken.

Wensen met betrekking tot de rolverdeling en rolverheldering in de bredere keten

Afspraken maken over ieders rol binnen de ondersteuning van de cliënt

Afspraken maken over instroom, doorstroom en uitstroom.

Specifiek afspraken over ontwikkeling financiële zelfredzaamheid van de cliënt en ieders rol daarin

Uit de regionale bijeenkomsten bleek dat betreffende de rolverdeling en rolverheldering;

Er behoefte is om meer differentiatie aan te brengen binnen de verschillende doelgroepen en daar specifiek beleid op te ontwikkelen. Bijvoorbeeld t.a.v. de financiële zelfredzaamheid van de cliënt of mogelijk in te zetten middelen of diensten om de financiële zelfredzaamheid te vergroten.

Hierbij is zicht op de sociale kaart van groot belang. Welke instanties of middelen kunnen ondersteunend worden ingezet en op welke bestaande (steun)structuren moet men elkaar wijzen?

Zowel t.a.v. gemeentelijke afdelingen, samenwerkingspartners, rechtbanken als beschermingsbewindvoerders afspraken maken over de in- en uitstroomregulering. Dat betekent dat partijen bereid moeten zijn om zich te conformeren aan bijvoorbeeld een uniforme screening van de hulpvraag. Dit opdat deze hulpvraag scherper kan worden afgezet tegen de mogelijkheden binnen de lokale sociale kaart.

Nevendoel is dat er meer mogelijkheden ontstaan om te werken aan het bevorderen van de financiële zelfredzaamheid van cliënt en de keten in gezamenlijkheid kan werken aan uitstroom.

Opbrengst werkgroepen

In de bijeenkomst die voorjaar 2016 plaatsvond, zijn drie werkgroepen aan de slag gegaan met de volgende opdracht; wat is er nodig om integraal en complementair te kunnen werken, een efficiëntie slag te maken, effectiever aan de slag te gaan en bewuster om te gaan met maatschappelijke gelden en het terugdringen van kosten? Het uitgangspunt daarbij is 'hoe kan de cliënt beter worden bediend?'

Het hoe bestaat uit het uitwerken van wat er nodig is om de cliënt de juiste ondersteuning te bieden. Het gaat dan om overlegstructuren, werkprocessen, afstemming in beleid, gegevensuitwisseling, verdeling van rollen, taken en bevoegdheden, etc.

Daarbij is een tweedeling gemaakt in de bouwstenen die nodig zijn voor de op te stellen samenwerkingsafspraken en de bouwstenen voor de in te richten pilots. De input uit de regionale bijeenkomsten over communicatie, werkprocessen en rolverdeling is als basis gebruikt.

De bouwstenen voor de op te stellen samenwerkingsafspraken zijn de volgende:

Uitgangspunten voor de communicatie

Overlegstructuur inregelen; landelijk, lokaal en op dossierniveau

Overlegstructuur is de bodem van samenwerking, zowel landelijk als lokaal – borging kwaliteit van elkaars dienstverlening

Dossieroverleg zoomt in op informatie-uitwisseling en oplossen knelpunten op dossierniveau

Het is van belang om vast te leggen dat de partijen zich verbinden tot het oprichten en in stand houden van een platform dat dient voor periodiek overleg. Dit overleg krijgt niet alleen **landelijk** gestalte, bijvoorbeeld op branche niveau. Het overleg moet ook **lokaal** gevormd worden.

In het lokale overleg wordt de samenwerking vormgegeven. Het gaat dan om het creëren van commitment om samen te werken, de relatieopbouw en onderhoud tussen de betrokken partijen. In deze overleggen wordt niet alleen de voortgang van de lokale samenwerking geborgd en versterkt, hier worden ook de knelpunten aangekaart. Met als doel deze, waar mogelijk, op te lossen. Daarnaast worden ontwikkelingen gedeeld, in gezamenlijkheid beleid gevormd en de kwaliteit van elkaars dienstverlening verbeterd en geborgd.

Daarnaast wordt er een overleg op dossierniveau ingeregeld. Hiervoor zullen aparte momenten worden ingepland, met daarvoor vaste contactpersonen. Deze contactpersonen bewaken de lokale samenwerking op dossierniveau. Hiervoor is het nodig dat er een informatiestructuur wordt ingericht. Het gaat er om op lokaalniveau snel informatie te kunnen delen, uit te wisselen en elkaar te kunnen informeren. Een vorm kan een website of telefoonnummer zijn of er kan worden aangehaakt bij reeds bestaande initiatieven.

Binnen deze informatiestructuur is het convenant het uitgangspunt. Iedere betrokken partij spant zich in om aan het convenant zoveel mogelijk bekendheid te geven bij lokale organisaties, samenwerkingspartijen en uitvoerders, en het convenant na te leven.

Uitgangspunten voor de werkprocessen

Samenwerkingsafspraken maken over de instroom, doorstroom en uitstroom

Afspraken maken over vereenvoudigde aanvragen; schuldhulpverlening, bijzondere bijstand

Er worden door de betrokken partijen afspraken gemaakt over de instroom, doorstroom en uitstroom van cliënten in zowel beschermingsbewind als schuldhulpverlening. Uitgangspunt is de behoefte van de cliënt en de daarbij best passende ondersteuningsbehoefte.

Bij het bepalen van het best passende aanbod worden evidence based instrumenten² ingezet om te komen tot een 'cliëntprofiel'. Om dit in te regelen is het betrekken van een onafhankelijke organisatie, die de profielen opstelt of het instrument afneemt, een optie. Deze organisatie neemt dan een adviserende rol op zich. Essentieel is dat er in gezamenlijkheid (in ieder geval gemeenten met beschermingsbewindvoerders) een doelgroepenbeleid wordt geformuleerd. Op basis van het profiel van de cliënt kan dan het best passende traject worden ingezet.

De partijen onderzoeken of het mogelijk is om onderling afspraken te maken over hoe de vereenvoudiging van aanvragen kan worden gerealiseerd. Voorbeelden zijn een versimpelde aanvraag voor schuldhulpverlening of voor bijzondere bijstand. Dit kan gestalte krijgen in een eenmalige digitale uitvraag. Of het vooraf communiceren op welke termijnen, wat aangeleverd moet worden en hoe. Of een directe ingang/contact waarmee bewindvoerders wijzigingen kunnen melden bij de gemeente en vice versa. Of zorgen dat informatie toegankelijk is of direct opvraagbaar is. Hierbij is het ook behulpzaam om vooraf af te spreken wanneer welke informatie wanneer gedeeld moet worden.

Uitgangspunten voor de rolverdeling en rolverheldering

Afspraken maken over complementair en integraal werken

Afspraken maken over de rol, (on)mogelijkheden, van een ieder bij cliënten met schulden

Inspanningsplicht voor kwaliteit en kwaliteitsborging door inrichten meldpunt 'misstanden'

² Denk hierbij aan instrumenten van traject 51 of Mesis.

Het uitgangspunt is dat partijen samenwerken en elkaar aanvullen qua dienstverlening. Dit betekent dat er complementair wordt gewerkt. De partijen erkennen elkaars rol en taken. Doel is dat er een integrale en sluitende dienstverlening aan de cliënt wordt geboden door in ieder geval gemeenten (via armoedebeleid en schuldhulpverlening) en beschermingsbewindvoerders.

Daarbij wordt door alle partijen onderzocht wat de mogelijkheden zijn om de hoogst haalbare kwaliteit van dienstverlening te bewerkstelligen, met zo min mogelijk maatschappelijke kosten. Alle partijen hebben hiertoe een inspanningsplicht.

Onderdeel hiervan is het in kaart brengen van de mogelijkheden van alle partijen alsook hun beperkingen. Dit wordt gedeeld met iedere professional die binnen de lokale sociale kaart gebruik maakt van of verwijst naar deze diensten.

Zodra het gaat om werkprocessen die elkaar raken, wordt er actief door gemeenten en beschermingsbewindvoerders geïnformeerd. Denk hierbij aan een beschermingsbewind in het kader van problematische schulden en het opstarten van gemeentelijke schuldhulpverlening. Bij deze werkprocessen wordt vooraf door de betrokken partijen afgesproken op welke moment men elkaar informeert en benoemd wat men doet. De partijen zijn aanspreekbaar op het nakomen van deze afspraken.

Om de kwaliteitsborging te optimaliseren wordt er een meldpunt ingericht waar signalen m.b.t. misstanden kunnen worden gemeld. Dit meldpunt functioneert naast de reeds bestaande mogelijkheid van melden van misstanden bij de rechtbank en/of de specifieke organisatie van de beschermingsbewindvoerder. Het gaat om situaties waarbij de cliënt hinder ondervindt door het handelen van een beschermingsbewindvoerder of door niet op elkaar aansluitende werkprocessen van zowel gemeenten als beschermingsbewindvoerders. Belangrijk is om naast misstanden ook de goede voorbeelden met elkaar te delen. Het platform dat binnen het project 'Samen Verder' wordt geboden is een voorbeeld hoe goede voorbeelden gedeeld kunnen worden.

Werkgroep pilots

De bouwstenen voor het inrichten van de pilots zijn de volgende:

Vanuit de gemeenten zijn er twee uitgangspunten die doorslaggevend zijn in de samenwerking met beschermingsbewindvoerders:

- Er moet sprake zijn van vertrouwen tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders.
- Er is een sterk financieel aandachtspunt m.b.t. de inzet van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Maatschappelijke gelden moeten meer efficiënt worden ingezet.

Er zijn drie belangrijke stappen die genomen moeten worden om te voldoen aan deze twee uitgangspunten. Zodoende wordt de samenwerking versterkt:

1. Partijen moeten in elkaars verlengde gaan werken. Dit komt ook overeen met het punt van integraal en complementair werken als onderdeel van het op te stellen samenwerkingsconvenant.
2. Partijen moeten vertrouwen opbouwen. Dit vertrouwen ontstaat ook werkende wijs. Door het maken van goede afspraken in het convenant en de mogelijkheid om elkaar op deze afspraken te wijzen en elkaar eraan te houden, kan het vertrouwen worden opgebouwd.
3. Partijen moeten meer werken vanuit doelgroepen. Hier gaat het erom dat er gezamenlijk inzichtelijk wordt gemaakt welke kenmerken bepaalde groepen hebben. Welke behoeften deze cliënten hebben in de ondersteuning van hun financiële zelfredzaamheid. Maar ook welke (on)mogelijkheden er zijn, bijvoorbeeld om de doelgroep financieel zelfredzaam te krijgen. Momenteel is er onvoldoende zicht op de diverse doelgroepen die gebruik maken van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Daarnaast is er onvoldoende beeld bij welke doelgroepen, met een beschermingsbewind maatregel, wel of niet leerbaar zijn. Bij groepen met een hoge leerbaarheid is het zeer interessant om deze niet (alleen) via beschermingsbewindvoering te bedienen, maar gezamenlijk in te zetten op het financieel zelfredzaam maken.

Punt drie, werken vanuit doelgroepen, kan de meeste kostenbesparing opleveren, doordat dit mogelijkheden biedt om in gezamenlijkheid afspraken te maken over de instroom, doorstroom en uitstroom van cliënten.

Gemeenten zien grofweg een tweedeling van onder beschermingsbewindgestelden. Het gaat dan om cliënten met:

- A. Het zogenaamde 'reguliere beschermingsbewind'. De grondslag voor beschermingsbewind is een geestelijke of lichamelijke oorzaak. De inschatting is dat screening van deze groep waarschijnlijk overbodig is. Omdat deze cliënten niet op de korte termijn financieel zelfredzaam zullen worden.
- B. Het zogenaamde 'schuldbewind'. Dit bewind wordt iedere (maximaal) vijf jaar getoetst door de rechter op noodzakelijkheid van de voortzetting. De grondslag voor het opleggen van beschermingsbewind is de aanwezigheid van problematische schulden.

De groep van het 'schuldenbewind' kan wederom grofweg in tweeën worden gedeeld:

B1; De tijdelijke onderbewindgestelden

B2; De duurzaam onderbewindgestelden.

Het verschil tussen beide groepen is de mate van leerbaarheid van de cliënt. Het idee is dat de cliënten die tijdelijk onder schuldenbewind worden gesteld, leerbaar zijn. Duurzaam onder schuldenbewindgestelden, zijn dermate financieel niet-zelfredzaam dat beschermingsbewind een goede vorm van bescherming biedt tegen het verder oplopen of escaleren van schuldproblematiek.

Gemeenten hebben met name belangstelling voor groep B-1. Vanwege de leerbaarheid is de verwachting dat een minder ingrijpende maatregel, denk aan budgetbeheer of budgetondersteuning, op termijn kan worden ingezet en mogelijk zelfs geheel worden afgebouwd. Op deze groep verwacht men kosten te kunnen besparen.

Groep B-2 daarentegen komt of rechtsreeks bij de bewindvoerder terecht of wordt via de schuldhulpverlener naar bewind doorgestuurd. Dit i.v.m. de lage leerbaarheid van de cliënt of de verwachting dat de cliënt niet financieel zelfredzaam zal worden.

Bij groep B-2 geldt dat de bewindvoerder verplicht is om bij een positieve afronding van het schuldtraject dit te melden bij de rechtbank. Het tarief wordt dan omgezet naar het normale basistarief, in plaats van het verhoogde 'schuldenbewind tarief'.

Bij deze constructie geldt een extra stimulans voor gemeente om beter met het schuldhulpverleningstraject aan te sluiten op de beschermingsbewindvoering. Immers, bij een positieve afronding van de schuldproblematiek door de beschermingsbewindvoerder, gaat het tarief per direct omlaag. Dit levert ook een vorm van kostenbesparing op. Maar vraagt dus ook een intensieve samenwerking waarbij deze informatie wordt gedeeld.

Inrichten pilot

Voor het inrichten van de landelijke pilot is niet alleen van belang dat er een gedegen samenwerkingsconvenant ligt, waarin de gemaakte afspraken over samenwerking zijn vastgelegd.

Om tegemoet te komen aan de gemeentelijke wens tot kostenbesparing, is het raadzaam om binnen de pilot een, met elkaar geformuleerd, gedifferentieerd doelgroepenbeleid als uitgangspunt te nemen. Voor het ontwikkelen van een doelgroepenbeleid zullen afspraken gemaakt moeten worden over het volgende:

- Wie neemt de scan af of wie screent de cliënt om te bepalen tot welke doelgroep hij/zij behoort
Voor de scan of screening zelf geldt dat het een vereiste is dat het om een evidence based methode gaat die wetenschappelijk is gevalideerd.
- Er zal een 'poort' ingericht moeten worden, waar in principe alle cliënten terecht kunnen.
Voorkeur is een onafhankelijke organisatie, die een zo goed mogelijk zicht heeft op alle problemen die kunnen spelen. Te denken valt aan de sociale wijkteams, maatschappelijk werk, maar ook een schuldhulpverleningsorganisatie, of bepaalde aangewezen bewindkantoren kunnen deze poortfunctie vervullen.

- In gezamenlijkheid zal de ‘customer journey’ van de wel leerbare cliënten moeten worden bepaald. Hoe verloopt zo een traject? En wie heeft welke rol hierin?
- Vooraf kunnen elkaar versterkende werkprocessen worden ontwikkeld, waarbij in ieder geval gemeenten en beschermingsbewindvoerders profiteren van een zogenaamde ‘win-win’ situatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:
  - Een verkort traject voor een aanvraag en de uitkering van bijzondere bijstand voor beschermingsbewind.
  - Intakes schriftelijk of zonder cliënt kunnen afwikkelen bijvoorbeeld in het geval van duurzaam onderbewindgestelden.
  - De aanmelding voor schuldhulpverlening versoepelen/versnellen zodra de beschermingsbewindvoerder de situatie van de cliënt heeft geïnventariseerd en/of de cliënt heeft gestabiliseerd.
Dit valt in te regelen door bijvoorbeeld een apart aanmeldloket dat alleen bereikbaar is voor bewindvoerders in te richten of te werken met een vaste contactpersoon over en weer.
  - Helder zijn over de rolverdeling en dit ook vastleggen. Daarbij ook inzichtelijk maken wat niet mogelijk is, of niet past binnen de huidige taken/werkzaamheden.
  - Het creëren van een zogenaamd nevenaanbod/ondersteunend aanbod en hier actief over communiceren. Denk aan het openstellen van ondersteuning gericht op het ontwikkelen/versterken van financiële zelfredzaamheid voor (leerbare) onder beschermingsbewindgestelden. Het is belangrijk dat beschermingsbewindvoerder op de hoogte zijn van dit nevenaanbod zodat zij hun cliënten er actief op kunnen wijzen.
- Het inregelen van een sociale kaart, die ondersteunend ingezet kan worden naast beschermingsbewind. Daarbij is het essentieel dat in een duidelijk overzicht het aanbod voor de benoemde doelgroepen wordt gecommuniceerd.
- Er zal ook duidelijk onderscheid gemaakt moeten worden tussen het aanbod voor ‘tijdelijk’ en ‘duurzaam’ beschermingsbewind. Bij tijdelijk bewind kan het gaan om situaties waarbij de cliënt gestabiliseerd wordt door de bewindvoerder en toegeleid tot de schuldhulpverlening of de cliënt zijn financiële zelfredzaamheid kan worden hersteld of bevorderd. Bij duurzaam beschermingsbewind kan het gaan om cliënten waarbij het duurzaam oplossen van de schulden, of het stimuleren van de financiële zelfredzaamheid niet mogelijk is.
Met elkaar moet overeenstemming worden gezocht over dat de afgenomen scan/screening waarop de indeling in de doelgroep is bepaald, bepalend is.
- Het proces start met een scan of screening, maar eindigt hier ook mee. De uitkomst van de scan/screening is dus bepalend om te kunnen overgaan op doorstroom of uitstroom. Doel is ook het verkrijgen van meer informatie over de doelgroep en het effect van de ingezette ondersteunende activiteiten door een nul- en een eindmeting vast te leggen.
- Om het bovenstaande proces zo soepel mogelijk te laten verlopen is het nodig dat er wordt stil gestaan bij de (on)mogelijkheden. Denk aan het niet toereikend zijn van bepaalde tools. Zoals wanneer een beschermingsbewindvoerder het bewind wel wil afbouwen, maar er geen internetbankieren wordt aangeboden op de leefgeldrekening, waardoor de afbouw in de praktijk niet uitvoerbaar is. In dit geval gaan partijen in gezamenlijkheid zoeken naar een maatwerk oplossing.

Bij het inrichten van de pilot is het aan te raden om afspraken te maken over de volgende onderwerpen:

Uitgangspunten om samen te werken worden specifiek benoemd; kostenaspect, vertrouwen, kwaliteit.

Het kostenaspect (terugdringen gemeentelijke kosten) kan vorm krijgen door gezamenlijk een doelgroepenbeleid te ontwikkelen. Kosten aan de kant van de beschermingsbewindvoerder kunnen teruggedrongen worden door aanvraagprocedures te vereenvoudigen/verkorten.

Het vertrouwen wordt versterkt door het maken van en houden aan gezamenlijke afspraken, intensief informatie uit wisselen en tussentijdse evaluaties. Essentieel is om helder vast te leggen wat ieder zijn (on)mogelijkheden zijn, waar het gaat om het begeleiden/ondersteunen/leerbaar maken van cliënten met financiële problematiek.

De kwaliteit kan geborgd worden door aan het begin van een traject en aan het einde een scan of screening af te nemen waarmee wordt vastgelegd wat de stand van zaken (mate van financiële zelfredzaamheid en leerbaarheid) is betreffende de onderbewindgestelde. Hiermee kan ook de tussentijdse ontwikkeling en het effect van de inzet van ondersteunende middelen worden gemeten.

De route naar het opstellen van een samenwerkingsconvenant

Omdat het niet is in te schatten in hoeverre partijen (gemeenten en bewindvoerders) bereid zijn om de eigen zeggenschap en (beleids)vrijheden te willen inperken ten behoeve van een betere samenwerking, is het in deze fase van het project niet raadzaam om reeds een model samenwerkingsconvenant te presenteren.

Willen gemeenten en beschermingsbewindvoerders de stap maken om samen te werken, dan gaat dat op basis van door henzelf geformuleerde doelen en wensen. Een samenwerkingsconvenant dat op draagvlak kan rekenen, moet bottem-up ontstaan. Hierin spelen de pilots een essentiële rol.

De bouwstenen voor het landelijke samenwerkingsconvenant worden opgehaald binnen de samenwerkingspilots. Binnen de pilots wordt in ieder geval samengewerkt tussen gemeenten en beschermingsbewindvoerders. Deze samenwerking wordt vastgelegd in afspraken die geheel afhankelijk van de lokale situatie en (on)mogelijkheden van alle partijen worden ingekleurd.

Vanaf najaar 2016 tot voorjaar 2017 worden de gemaakte afspraken binnen de pilots opgehaald door BPBI. Deze afspraken worden vertaald in een landelijke samenwerkingsovereenkomst.

BPBI deelt deze tussenrapportage met gemeenten en beschermingsbewindvoerders die samen willen gaan werken. De partijen beslissen zelf welke punten, uitgewerkt in de regionale bijeenkomsten en werkgroepen, worden vastgelegd binnen de samenwerkingsafspraken. De partijen vullen zelf in hoe hun samenwerking eruit ziet en wat het doel is van de samenwerking.

De in de pilots gemaakte afspraken worden getransformeerd in een landelijk samenwerkingsconvenant. Dit convenant wordt door BPBI ter beschikking gesteld aan alle bewindvoerders en gemeenten (voorjaar 2017). Daarnaast wordt op de website van 'Samen Verder' alle vormen van samenwerking gedeeld en best practices beschreven waarin het samenwerkingsconvenant is ingezet en leidt tot betere samenwerking.

Tot slot, highlights vanuit de regionale bijeenkomsten en werkgroepen

Vanuit de regionale bijeenkomsten en de werkgroep is een duidelijke lijn van onderwerpen naar voren gekomen, waarop in de pilots verder kan worden gebouwd.

In het convenant dient in ieder geval het volgende aan de orde te komen:

De achterliggende redenen om samen te werken:

- De partijen onderkennen het belang van samenwerking.
- Partijen hebben een inspanningsverplichting om de samenwerking te intensiveren.
- Client beter bedienen in zijn of haar behoeftes en maatschappelijke middelen efficiënter in te zetten.

De doelen die men binnen de samenwerking wil bereiken:

- Het doel van het convenant is dat partijen gaan samenwerken.
- Vanuit de samenwerking wordt een kwaliteits- en efficiëntie slag gemaakt.

Vanuit het werkveld zijn enkele behoeften voor het convenant naar voren gebracht. Het gaat om communicatie, werkprocessen, rolverheldering en verduidelijking en kwaliteitsimpuls.

In het convenant kunnen inspanningsverplichtingen worden vastgelegd met betrekking tot:

- Het delen van kennis en kunde
- Het bevorderen van een communicatiestructuur.
- Het bevorderen complementair en/of integraal werken.
- Het maken van afspraken over de instroom, doorstroom en uitstroom.
- Het bevorderen van de kwaliteit en op welke wijze (bijvoorbeeld door het inregelen van een meldpunt voor misstanden).
- Het delen van openbare informatie over de rol, taken en bevoegdheden van de beschermingsbewindvoerder / schuldhulpverlener, etc.